

Bahasa Komunikasi atas Talian dalam Suasana Akademik

Fuzirah Hashim^a

fuzy@ukm.edu.my

Fakulti Sains Sosial & Kemanusiaan,
Universiti Kebangsaan Malaysia, Malaysia

Ahmad Aminuddin Soopar^b

aaminuddins@uitm.edu.my

Akademi Bahasa,
Universiti Teknologi Mara, Malaysia

ABSTRAK

Laman-laman di media sosial seperti Facebook, Whatsapp dan Twitter telah menyediakan satu platform di mana golongan belia boleh melibatkan diri dalam kumpulan yang mempunyai minat yang sama, dari segi disiplin atau bidang dengan mengemaskini pelbagai topik untuk perbincangan atas talian. Namun begitu, disebabkan media sosial telah mengambil ruang yang besar dalam kehidupan masyarakat, timbul kebimbangan mengenai impaknya terhadap bahasa komunikasi kita; terutamanya bahasa komunikasi para belia. Berdasarkan kepada fenomena ini, kajian ini merupakan satu usaha untuk menambahkan pemahaman bahasa komunikasi atas talian yang digunakan oleh belia di media sosial. Ia juga untuk mengisi jurang penyelidikan yang terdapat dalam bidang kajian mengenai pola bahasa yang digunakan dalam suasana akademik di kalangan belia di rangkaian komunikasi atas talian. Secara khusus, artikel ini akan melaporkan tentang ciri-ciri linguistik bahasa komunikasi atas talian yang digunakan oleh pelajar universiti dalam suasana akademik di Facebook dan menentukan samada corak bahasa yang digunakan adalah berkesan dalam menyampaikan maklumat yang diperlukan. Kajian ini menggunakan dua kaedah penyelidikan, iaitu Etnografi Maya dan Analisis Kandungan. Data yang dikumpul adalah dalam bentuk tangkapan skrin dan coretan dalam perbualan. Analisis Kandungan digunakan untuk meneliti penggunaan bahasa dalam fenomena percampuran kod, penukaran kod dan pinjaman kata-kata tertentu daripada bahasa pertama kepada bahasa kedua dan sebaliknya. Dapatan kajian menunjukkan bahawa bahasa yang digunakan oleh para peserta di Facebook terdiri daripada campuran daripada penukaran kod, percampuran kod, kata-kata pengisi, emotikon, pengubahsuaian ejaan, perkataan bahasa asing dan bahasa pasar Bahasa Inggeris.

Kata kunci: bahasa komunikasi atas talian; ruangan rangkaian sosial; Facebook; persekitaran akademik; ciri-ciri linguistik

^a Penulis utama

^b Penulis koresponden

Online Communicative Language in an Academic Setting

ABSTRACT

Sites on social media have provided a platform whereby the young can create groups based on their common interests and build connections by updating various topics to discuss. However, with social media taking up such a large space in our lives, there is a concern as to whether it is impacting our communicative language; more importantly, our youth's communicative language. In view of this phenomenon, this study is an attempt to add to the understanding of online communicative language used by youths in social media. It is also to fill the research gap that exists in the field of research on language patterns used in academic settings among youth in online communication networks. Specifically, this article will report on the linguistic features of online communicative language used by youths in an academic setting on Facebook and determine whether the language patterns used are effective in conveying the relevant information. This study employed two research tools, namely Virtual Ethnography and Content Analysis. Data collected was in the form of screen captures and snippets of conversations. Content Analysis was employed to look into the occurrences of languages in contact in phenomena such as code-mixing, code-switching and borrowings of certain words from the first language to second language and vice versa. The findings of the study indicate that the language used by the participants on Facebook consists of a mixture of code switching, code mixing, fillers, emoticons, spelling modifications, foreign language words and colloquial Malaysian English.

Keywords: online communicative language; social networking space; Facebook; academic setting; linguistic features

PENGENALAN

Di dalam era ini, laman media sosial seperti Facebook, Twitter dan WhatsApp di antaranya, amat tidak asing lagi kepada pelajar-pelajar universiti di Malaysia. Seperti juga Internet yang menjadi keperluan di mana-mana, laman media sosial amat diperlukan oleh pelajar universiti kerana ianya tidak hanya menyediakan ruang untuk membina, mengekal dan menjaga hubungan seperti persahabatan, ikatan kekeluargaan dan komunikasi dengan rakan sebaya dalam abad ini, tetapi juga telah merentasi dari domain sosial ke akademik untuk memberi ruang yang lebih luas kepada pengajaran dan pembelajaran.

Komunikasi melalui Internet di dalam pengajaran dan pembelajaran termasuklah forum dalam talian, papan perbincangan, mesej pantas dan blog interaktif. Kebelakangan ini, bahasa yang digunakan dalam media sosial telah menjadi subjek kajian dan perbahasan. Penyelidik bersetuju bahawa bahasa yang digunakan dalam media sosial, atau lebih dikenali sebagai bahasa komunikatif atas talian (OCL), merupakan bahasa yang istimewa yang terhasil daripada komunikasi pengantaraan komputer (CMC). OCL mempunyai ciri-ciri nativisasi yang bergantung kepada pengguna yang aktif menyumbang kepada bahasa. Kini, kebanyakan penyelidik kerap merujuk kepada kacukan bahasa baru yang muncul dalam talian. OCL secara dasarnya digunakan atas sebab sekatan ruang dan untuk menjimatkan masa. Namun, ianya boleh menjadi sangat inovatif untuk mencapai komunikasi yang efektif. Ciri-ciri OCL termasuklah struktur leksikal dan sintaksis yang dikurangkan, penggunaan singkatan, emotikon, pemendekan, keratan, kontraksi, ejaan bukan konvensional, simbol bukan abjad dan penggunaan huruf atau homofon nombor

(Zaemah, Marlyna & Bahiyah 2012). OCL boleh difahami di kalangan penggunanya, dan ia dapat membentuk komuniti linguistik baharu yang dikuasai oleh generasi muda. Perkara ini telah dikenal pasti melalui kriteria ragam bahasa yang telah diperolehi dari penyelidikan sebelum ini di mana terdapatnya pengaruh bahasa pertama, penukaran kod dan penggunaan perkataan tertentu. Kirkpatrick (2007) merumuskan bahawa penyetempatan istilah dan perkataan adalah perkara biasa yang menunjukkan ciri-ciri kepelbagaian bahasa Inggeris yang digunakan oleh rakyat Malaysia, Singapura, India dan Afrika. Ini menandakan terdapatnya inovasi bahasa dan penghasilan varieti yang baru.

Kajian ini dijalankan untuk mengenal pasti ciri-ciri linguistik OCL yang digunakan oleh belia dalam suasana akademik, yang melibatkan perbualan sosial sekumpulan pelajar universiti di laman sosial, khususnya *Facebook* dan menentukan samada corak bahasa yang digunakan adalah berkesan dalam menyampaikan maklumat yang diperlukan. Memandangkan tidak banyak kajian penyelidikan yang telah dijalankan untuk mengkaji pola bahasa yang digunakan dalam *Facebook* dan di kalangan sekumpulan pelajar universiti, kajian ini merupakan satu percubaan untuk meneroka komunikasi dinamik belia khususnya pelajar di Universiti Kebangsaan Malaysia. Pemilihan *Facebook* sebagai platform sumber data disokong oleh Sarah Nur Najwa & Mazlida (2022) yang mengatakan bahawa penggunaan media sosial di Malaysia yang mencatatkan nilai tertinggi adalah platform *Facebook*. Laporan pada Mei 2020 sehingga Mei 2021 menunjukkan statistik penggunaan *Facebook* di Malaysia adalah sebanyak 88.94% berbanding platform atau laman media sosial yang lain (Statcounter GlobalStats, dipetik dalam Sarah Nur Najwa & Mazlida, 2022). Walaupun *Facebook* kini jarang digunakan oleh belia berbanding dengan media sosial lain seperti *Twitter* atau *Instagram*, ianya dipilih kerana ia lebih mudah dikemudi dan lebih mesra pengguna. Corak penggunaan bahasa pelajar dalam *Facebook* melalui catatan dan komen akan dibincangkan di dalam makalah ini.

PELBAGAI PENGGUNAAN *FACEBOOK*

Facebook bermula sebagai ruang untuk pelajar universiti berkumpul di laman web. Dalam surat IPO (Penawaran Awam Permulaan) nya, pencipta *Facebook*, Zuckerber (2012, hlm. 1) menerangkan tujuan, nilai dan misi sosial *Facebook*. Beliau menggariskan beberapa teras *Facebook*, yang termasuk “memberi pengguna kuasa untuk berkongsi” dan “menguatkan cara pengguna berhubung antara satu sama lain”.

Dinyatakan bahawa “*Facebook* dicipta sebagai alat perhubungan untuk membantu seseorang berhubung dengan orang yang mereka mahu dan berkongsi apa yang mereka mahu, dan dengan cara ini kita dapat memperluaskan peluang untuk lebih ramai orang membina dan menyelenggara perhubungan” (Zuckerber 2012, hlm. 1). Beliau seterusnya mengulangi dengan menyatakan “hubungan adalah cara kita menemui idea baru, memahami dunia kita dan akhirnya memperoleh kebahagiaan jangka panjang” (Zuckerber 2012, hlm. 1). Selain membina dan mengekalkan hubungan, Zuckerber merujuk kepada maklumat, khususnya kepada penyebaran dan penggunaan maklumat melalui *Facebook*. *Facebook* menurutnya memberi pembaharuan kepada infrastruktur maklumat seluruh dunia; rangkaian yang dibina dari bawah atau melalui rakan sebaya.

Di Malaysia, *Facebook* bukan sahaja telah mencetuskan fenomena yang unik tetapi turut mencetuskan fenomena di seluruh dunia, fenomena yang mampu membentuk wilayahnya sendiri dan mempunyai pengikut pelbagai ideologi, warna, etnik dan agama. Mengikut statistik yang dikeluarkan oleh NapoleonCat (2021), terdapat 2,720,000 pengguna *Facebook* di Malaysia pada

Mac, 2021, yang merangkumi 80.5% daripada jumlah penduduk di Malaysia. (<https://napoleoncat.com/stats/facebook-users-in-malaysia/2021/03/>). Penggunaan *Facebook* kini telah berpanjangan ke sekolah, perniagaan, organisasi, institusi sosial dan pelbagai agensi.

KAJIAN MENGENAI BAHASA KOMUNIKATIF ATAS TALIAN (OCL)

Ciri-ciri OCL telah dibincangkan oleh ramai penyelidik. Maynor (1994) mengklasifikasikan bahasa komunikatif atas talian; emel misalnya, sebagai ucapan bertulis, bentuk hibrid bahasa yang kekal di tengah-tengah penulisan dan pertuturan. Manakala Ferrara, Bruner dan Whittemore (1991) menganggap OCL sebagai “ragam bahasa hibrid” atau “daftar hibrid” dari segi ciri-ciri bahasa pertuturan dan tulisan sedia ada. Baron (1998) yang mengumpul data daripada emel, papan buletin, dan persidangan perisian mengatakan bahawa pada akhir 1990an, bahasa dalam talian pada asasnya merupakan modaliti campuran yang menyerupai pertuturan kerana ia sebahagian besarnya tidak disunting; mengandungi penggunaan kata ganti nama diri pertama dan kedua yang banyak, penggunaan *present tense* dan kontraksi dan tahap formalitinya secara umum adalah agak rendah. Crystal (2001) menggunakan istilah “Netspeak” kepada bentuk kolektif bahasa yang digunakan dalam talian. Beliau menyimpulkan bahawa “Netspeak mempunyai lebih banyak ciri-ciri yang mengaitkannya kepada penulisan daripada ucapan”. Ini disokong lagi oleh Werry (1996) yang berpendapat bahawa bahasa dalam talian menghasilkan dan mensimulasikan gaya diskursif bahasa pertuturan bersemuka dan memaparkan ciri tidak formal seperti pertuturan. Menurut Fairclough (2003), dalam bidang Linguistik, *informalisasi* dikaitkan dengan bahasa tidak formal, atau bahasa sehari-hari kerana istilah ini dikaitkan dengan wacana peribadi. Bahasa yang digunakan adalah untuk tujuan komunikasi kasual yang dicirikan dengan pelbagai penggunaan kata seru dan alat ekspresif lain diikuti dengan perubahan leksikon yang amat ketara (Fairclough, 2003).

Dalam konteks Malaysia, kajian terkini dari Sarah Nur Najwa dan Maslida (2022) meninjau kajian-kajian lepas terpilih yang berkisar tentang bahasa komunikasi di Internet di dalam negara Malaysia khususnya dari sudut pragmatik. Dapatan kajian mendapati bahawa corak bahasa komunikasi di Internet yang telah diterokai di Malaysia adalah slanga, bahasa rojak, percampuran kod, pertukaran kod, emoji, meme, ketidaksantunan bahasa dan bahasa sindiran. Siti Hamin dan Azianura (2013) pula mengkaji kewujudan beberapa ciri yang menonjol dalam Bahasa Inggeris Komunikatif atas Talian yang dikenal pasti melalui kriteria kepelbagaian bahasa yang disumbangkan oleh pengkaji awal, seperti pengaruh bahasa pertama, penukaran kod, percampuran kod dan penggunaan perkataan pinjaman tertentu. Penemuan mereka telah menunjukkan secara signifikan bahawa “Bahasa Inggeris Komunikatif atas Talian Malaysia telah diubah menjadi satu lagi subvarieti Bahasa Inggeris Malaysia yang menunjukkan identiti pengguna remaja *Facebook* Malaysia” (Siti Hamin & Azianura 2013, hlm. 131). Zaemah, Marlyna dan Bahiyah (2012) dalam kajian mereka pula menerangkan cara kreatif yang digunakan oleh pelajar semasa berkomunikasi atas talian dengan rakan mereka (menggunakan huruf, nombor, homofon, huruf besar, *written-out laughter*, emotikon, keratan, ejaan sipi, pengayaan aksen dan ciri linguistik lain). Peserta dalam kajian menggunakan penukaran kod dengan cara yang sama seperti perbualan bersemuka. Boleh dikatakan bahawa penukaran kod dalam kajian ini berlaku secara sengaja dan bukan disebabkan oleh kekurangan kecekapan dalam bahasa Inggeris. Kesimpulannya, walaupun penyelidikan ini berfokus kepada forum perbincangan dalam talian, bukti menunjukkan bahawa peserta menggunakan pelbagai ciri linguistik apabila mereka menulis mesej mereka dalam talian (Zaemah et al, 2012). Dalam kajian lain yang dijalankan dalam konteks Malaysia, Tan dan Richardson (2006) mendapati bahawa penulisan tidak formal pelajar menghasilkan bentuk hibrid baharu

bahasa Inggeris dan ini termasuk penggunaan campuran ringkasan perkataan, “*Penang English*” dan *Net English*. Kajian ini memberi implikasi kepada pendidikan literasi Bahasa Inggeris pelajar sekolah menengah Malaysia yang mempelajari ESL (*English as a Second Language*) di samping menyelami budaya digital dan Internet. Wong (1983) dalam kajiannya “Simplification Features in the Structures of Colloquial Malaysian English” mengkaji ciri-ciri dan proses bagaimana *Standard English* berkembang menjadi *Colloquial Malaysian English*.

Memandangkan Wong dan penyelidik lain pada asasnya telah memberi tumpuan kepada sebutan perkataan dalam pertuturan bahasa Inggeris Malaysia, dan bukan kepada suasana komunikasi atas talian, dengan ini dapat disimpulkan bahawa bahasa Inggeris komunikasi atas talian yang telah digunakan oleh belia di Malaysia pada masa kini adalah bentuk pertuturan bertulis bahasa Inggeris kolokial Malaysia ataupun bahasa pasar bahasa Inggeris.

CIRI-CIRI OCL

Pertukaran kod, percampuran kod dan peminjaman, telah berkembang bukan sahaja dalam pertuturan tetapi juga berlaku dalam penulisan dan ianya boleh dilihat berkembang pesat di *Facebook*. Auer (1988, dipetik dalam Bahiyah, 2003) menjelaskan penukaran kod sebagai sebahagian daripada tindakan lisan di mana dua atau lebih kod, iaitu bahasa atau dialek digunakan secara alternatif dan penukaran antara kod ini digunakan sebagai sumber untuk pembinaan makna interaksi (Bahiyah 2003). Para penyelidik seperti Bahiyah dan Azhar (1995), Auer (1998), dan Bahiyah (2003) menegaskan bahawa penukaran kod adalah bukan fenomena rawak tetapi boleh digunakan dengan kepelbagaian; contohnya, untuk mengurangkan dan memperburukkan keadaan (Koziol 2000), untuk memberi kesan yang tepat dan mesej yang berkesan (Azhar & Bahiyah 1994), untuk menunjukkan pilihan bahasa yang utama (Bahiyah 2003) dan sebagainya. Kesimpulannya, Adendorff (1996, hlm. 389) menegaskan bahawa penukaran kod adalah tingkahlaku “bermotivasi secara fungsional”. Percampuran kod dalam talian telah dikaitkan dengan kreativiti dalam komunikasi interpersonal, iaitu, menurut Fung dan Carter (2007) menggunakan kod bertujuan untuk meningkatkan keberkesanan yang lain. Ferreira da Cruz (2008) menyatakan bahawa percampuran kod boleh meningkatkan kefahaman, boleh digunakan sebagai identiti penanda dan boleh menyokong ekspresi afektif.

Selain dari itu, emotikon juga sering digunakan dalam perbualan atas talian. Menurut Azianura (2020), dalam persekitaran komunikasi atas talian, simbol atau emotikon memenuhi keperluan mengganti bahasa badan dalam menyampaikan maksud dan niat yang tersembunyi. Menurut Ross, 2006 (di dalam Azianura, 2020), emotikon berjaya menyampaikan mesej yang bermakna tanpa memerlukan perincian yang panjang, dan dengan itu keringkasannya amat efektif untuk tujuan komunikasi atas talian. Kajian dari Siti Hamin Stapa & Azianura Hani Shaari (2012) pula mendapati bahawa sejumlah besar perkataan seharian dan perkataan yang dibuang huruf vokalnya digunakan di dalam laman sosial *Facebook*. Penemuan ini merekodkan bahawa pembuangan huruf vokal dalam perkataan yang digunakan adalah ciri bahasa atas talian yang sangat meluas penggunaannya di kalangan belia di Malaysia. Pengubahsuaian ejaan ini mungkin disebabkan ianya lebih pendek dan pantas ataupun terdapat ruang yang terhad untuk menulis setiap mesej di atas talian.

Dalam pertuturan seharian, pengisi juga sering digunakan untuk memberi isyarat yang penutur sedang berfikir dan belum selesai bercakap. Contoh pengisi adalah seperti “hmmm”, “ahh”, “oh” dan sebagainya. Pengisi pada asasnya merujuk kepada perkataan atau bunyi yang tidak bermakna, ia hanyalah berfungsi sebagai isyarat perbualan. Menurut Su-Hie Ting dan Dean Kai-Liang Yeo (2019), siaran tidak formal di dalam *Facebook* kerap mengandungi interjeksi. Di

dalam kajian mereka mengenai fungsi penukaran kod di dalam siaran Facebook, pengisi ayat seperti “ar” dan “la” digunakan untuk mempamerkan pelbagai emosi dan untuk meraih perhatian.

Satu lagi ciri OCL yang wajar dibincangkan adalah bahasa Inggeris kolokial Malaysia atau pun bahasa pasar bahasa Inggeris. Menurut Stephanie Pillay dan Lok Tik Ong (2018), variasi bahasa Inggeris tempatan dilihat sebagai kepelbagaian yang boleh menyumbang kepada komunikasi yang berkesan dan bukan merupakan satu penyalahgunaan bahasa Inggeris. Penggunaannya boleh dianggap sebagai menandakan identiti dan perpaduan dalam kalangan rakyat Malaysia. Menurut mereka lagi, ciri-ciri keunikan yang terdapat dalam variasi bahasa ini adalah penukaran kod, percampuran kod, anjakan leksikal, ekspresi budaya tempatan dan ringkasan perkataan yang biasanya terdapat dalam komunikasi lisan (Stephanie Pillay & Lok Tik Ong, 2018).

Di dalam komunikasi media sosial, penutur pelbagai bahasa sering bertukar penggunaan antara bahasa. Penggunaan dwibahasa dan berbilang bahasa adalah perkara yang kerap berlaku terutamanya di kalangan penutur pelbagai bahasa dan golongan belia (Cardenas-Claros and Isharyanti, 2009). Lim, 2008 (di dalam Saadiah, 2015), dalam kajiannya *Language Choices of Malaysian Youth* mendefinisikan pemilihan bahasa sebagai pelbagai atau kod yang digunakan oleh individu tertentu untuk tujuan atau fungsi tertentu dalam interaksi lisan. Lim menganggap pemilihan bahasa sebagai suatu kelakuan seseorang memilih untuk menggunakan sesuatu bahasa, variasi bahasa atau kod berdasarkan sasaran atau fungsi interaksi yang berlangsung (Saadiah, 2015). Dengan ini dapat disimpulkan bahawa selain daripada penukaran kod, percampuran kod dan peminjaman, penggunaan emotikon, pengubahsuaian ejaan, kata-kata pengisi, perkataan bahasa asing dan bahasa pasar Bahasa Inggeris juga meluas di dalam bahasa komunikatif atas talian.

METODOLOGI

Kajian ini adalah kajian terhadap respons bertulis pelajar Pengajian Bahasa Inggeris (ELS) di *Facebook*. Empat puluh satu peserta mengambil bahagian dalam kajian ini, kesemuanya merupakan pelajar tahun akhir Pengajian Bahasa Inggeris di Pusat Kajian Bahasa dan Linguistik, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM). Peserta terdiri daripada pelajar lelaki dan perempuan yang berbeza etnik, berumur antara 21 dan 25 tahun dan berasal dari pelbagai negeri di Malaysia. Pelajar-pelajar ini telah berkomunikasi melalui *Facebook* dalam kumpulan mereka, secara dalam talian sejak tahun 1, semasa mereka memulakan program mereka di UKM, dengan tujuan berkomunikasi dan berkongsi maklumat sesama mereka dan untuk menyampaikan pengumuman daripada pensyarah kepada rakan-rakan mereka. Dua alat kajian digunakan, iaitu Etnografi Maya dan Kandungan Analisis. Etnografi Maya ialah etnografi pendekatan kepada penyelidikan yang berlaku pada suasana dalam talian melalui *World Wide Web*. Ahli Etnografi Maya mengkaji komuniti dalam talian dan budaya mereka. Kozinets (2006, hlm. 135) mentakrifkan secara ringkas Etnografi Maya atau rujukannya *netnography* sebagai “etnografi yang dijalankan di Internet; metodologi kualitatif dan tafsiran yang mengadaptasi etnografi tradisional, teknik penyelidikan antropologi peribadi, kajian tentang budaya dan komuniti dalam talian yang dibentuk melalui komunikasi pengantaraan komputer”. Data yang dikumpul adalah dalam bentuk tangkapan skrin dan coretan perbualan. Ianya terdiri daripada maklumat terkini yang dikongsi oleh para peserta mengenai pembelajaran dan juga pesanan dari pensyarah di program pengajian. Penyelidik berminat untuk menambahkan pemahaman bahasa komunikasi atas talian yang digunakan oleh para belia di media sosial untuk mengenalpasti campuran bahasa baru yang

diperkenalkan. Data dikumpul sepanjang pelajar berada di Tahun 3 di universiti. Tahun 3 ini merupakan tahun terakhir pelajar berada di universiti sebelum bergraduasi dan merupakan tahun yang paling penting untuk mereka. Pada masa ini lah maklumat penting dan terkini mengenai pembelajaran perlu dikongsi pelajar agar tiada yang ketinggalan kerana banyak tarikh akhir perlu ditepati. Analisis Kandungan telah digunakan untuk penggunaan bahasa yang berkaitan dengan pencampuran kod, penukaran kod dan peminjaman perkataan tertentu daripada bahasa pertama ke bahasa kedua dan sebaliknya, melalui perbualan dalam *Facebook* (Auer, 1998 dan Bahiyah, 2003). Selain daripada itu, ciri-ciri linguistik OCL seperti transformasi ejaan dan pengubahsuaian, penggunaan istilah, akronim dan singkatan, serta penggunaan simbol dan emotikon telah dikaji mengikut model yang ditetapkan oleh Zaemah, Marlyna dan Bahiyah (2012).

DAPATAN KAJIAN

Dapatan kajian tertumpu kepada jawapan dan komen yang dibuat oleh pelajar sebagai sampel kajian. Jawapan yang dipilih dan dibincangkan dalam artikel ini terdiri daripada jawapan yang telah menerima jumlah maklum balas yang banyak daripada ahli kumpulan. Adalah penting untuk mengambil perhatian bahawa beberapa siaran mengandungi bahasa Inggeris hibrid yang dicirikan sebagai percampuran kod atau pertukaran kod. Beberapa siaran tidak mengandungi bahasa Inggeris hibrid tetapi berpegang kepada bahasa Inggeris atau bahasa Melayu sepenuhnya manakala sesetengah siaran menggunakan pengisi (*filler*) dan emotikon. Ini menunjukkan bahawa sampel dalam kajian ini bukan sahaja bijak menggunakan bahasa, walaupun bahasa yang saling digunakan sesama mereka adalah bahasa Inggeris, tetapi juga mahir dengan penggunaan bentuk, struktur dan gaya perkataan baharu, ungkapan yang lazim dalam Netspeak. Ini merujuk kepada penggunaan singkatan dan akronim sebagai respon dalam perbualan mereka. Pengisi digunakan sebagai penggambaran perasaan dan ekspresi, untuk membantu mengurangkan teguran yang keras, untuk menunjukkan tekanan dan untuk menukar pernyataan kepada soalan. Emotikon digunakan untuk menyatakan aspek "visual" dalam talian komunikasi yang menunjukkan emosi dan mood isyarat; dan ia boleh membawa mesej emosi yang positif atau negatif (Zaemah, Marlyna & Bahiyah, 2012).

Dalam contoh petikan di bawah, semua pos dan respon ditulis dalam huruf condong. Huruf condong dan tebal merujuk kepada Bahasa Inggeris manakala huruf yang condong, tetapi tidak dicetak tebal merujuk kepada bahasa Melayu dan huruf yang bergaris menandakan bahasa selain dari bahasa Melayu atau Inggeris, contohnya, Jepun dan Arab yang digunakan dalam jawapan dan maklumbalas. Perkataan yang berada dalam kurungan adalah terjemahan bahasa Inggeris daripada pos dan respon.

Contoh Petikan (Bahasa Inggeris ke Bahasa Melayu dan sebaliknya)

Contoh 1:

kwn2 mintk tlg edit doc SWOT analysis utk program Comm. Make over aritu.. dr T. nk as a survey sbb kita pilot program.. spe x isi x dpt sijil.. tulis name korg at the end of your opinion.. tulis je la pape.. asal ade..

Mesej di atas adalah permintaan daripada seorang ahli kumpulan *Facebook*, khususnya, ketua pelajar kursus tersebut. Ianya bermula dengan permintaan sopan pada pembukaan mesej yang diawali dengan frasa campuran kod Melayu - *kwn2 mintk tlg edit doc SWOT analysis* yang bermaksud “kawan-kawan, saya perlukan bantuan anda untuk mengedit dokumen analisis SWOT”. Pembukaan ayat dengan percampuran kod bahasa Melayu dengan segera memberi isyarat kepada pembaca bahawa mesej ini disasarkan kepada semua di dalam kumpulan tersebut. Dalam bahasa Melayu kolokial, frasa *mintk tlg* (minta tolong) merupakan cara yang sopan untuk permintaan dan di dalam kes ini adalah untuk mengedit analisis SWOT. Permintaan langsung ini sebenarnya daripada pensyarah terbabit iaitu Dr T yang telah mengarahkan ketua pelajar ini untuk menyampaikan mesej kepada pelajar lain; ini disampaikan dengan campuran kod bahasa Melayu dalam bentuk pengucapan dan pemendekan - *dr T. nk* (Dr. T. mahu...) yang menekankan bahawa permintaan yang diminta kepada pelajar sebenarnya adalah daripada pensyarah dan bukan daripada ketua pelajar. Pertukaran kod bahasa melayu *spe x isi x dpt sijil.. , tulis je la pape.. asal ade..* adalah cubaan ketua pelajar untuk terus bersikap sopan di samping memujuk rakan sekelas supaya mengikut arahan untuk mengedit analisis SWOT seperti yang diarahkan oleh pensyarah yang terlibat. Campuran kod bahasa Melayu dalam mesej permintaan ini bertindak seiring dengan campuran kod bahasa Inggeris tetapi memainkan fungsi yang berbeza. Campuran kod bahasa Melayu bertindak sebagai arahan sendiri untuk memujuk rakan sekelas berbanding dengan campuran kod bahasa Inggeris yang bertindak secara langsung sebagai arahan terus daripada pensyarah sendiri (baca hanya bahagian tebal mesej). Ciri-ciri menonjol lain yang boleh dilihat di sini ialah penggunaan perkataan bahasa Melayu yang telah dipendekkan seperti *mintk* (untuk minta), *spe* (untuk siapa), *pape* (untuk apa-apa), *kornng* (untuk kau orang – penggunaan bahasa Melayu sehari-hari untuk berucap kepada kumpulan/ orang ramai) dan *ade* (untuk ada). Perkataan-perkataan ini ditulis dengan tepat seperti cara ia disebut dalam bentuk lisan, menandakan ianya penggunaan yang tidak formal. Di sini motif penggunaannya adalah semata-mata untuk menunjukkan kepada mereka dalam wacana media sosial; dalam kes ini, *Facebook*, mengenai pengurangan jarak sosial dan pengurangan perbezaan kuasa sosial.

Contoh 2:

Yg lb cemana kawan2? What does ‘How you can decolonized of your readings BlaBlabla’ any one know how to put it in laymen’s term?

Contoh ini jelas menunjukkan penukaran kod yang berlaku di antara L1 dan L2. Peserta pada mulanya menggunakan bahasa Melayu untuk mendapatkan jawapan ahli kumpulan kepada soalan tugas untuk kursus kesusasteraan mereka tetapi kemudian, beliau berubah ke bahasa Inggeris untuk mengulangi soalnya. Untuk menjadikannya lebih spesifik, beliau memetik secara verbatim soalan dalam bahasa asal iaitu topik perbincangan di sini yang diberikan oleh pengajar - perhatikan simbol petikan pembukaan dan penutup yang menunjukkan petikan yang digunakan secara bertulis. Selain itu, peserta juga menggunakan ‘BlaBlabla’ sebagai pengisi untuk mengganti sebahagian daripada ayat. Ayat seterusnya merupakan bentuk soalan dalam bahasa Inggeris yang hilang perkataan “*does*”, ianya merupakan percubaan untuk mendapatkan bantuan daripada pelajar lain tentang cara menjawab soalan yang diberikan oleh pengajar. Ciri linguistik bahasa Inggeris komunikatif atas talian menunjukkan penggunaan jelas ringkasan perkataan bahasa Melayu dan ejaan Amerika bagi perkataan “*decolonised*” dan “*any one*” dan bukannya “*anyone*”. Sampel ini mendapat beberapa maklum balas daripada lima ahli kumpulan yang lain.

Beberapa ciri linguistik yang ketara ialah penggunaan pengisi “uuuuuuuu” dan percampuran kod seperti “kene rename ke doc quiz nie?” (adakah kita perlu menamakan semula dokumen kuiz ini, doktor) dan “Ada takdiabagi *specific methods of citing*”. Kedua-dua maklum balas daripada pos dan komen tersebut mempamerkan contoh percampuran kod antara bahasa Melayu dan bahasa Inggeris. Secara khusus, dapat dilihat bahawa bahasa Melayu membentuk struktur ayat dasar, dalam kedua-dua kes ini, struktur soalan dengan bentuk kata kerja yang utuh dalam bahasa Inggeris (kene rename ke doc quiz nie) dan (Ada takdiabagi *specific methods of citing*?) (kaedah memetik yang khusus).

Contoh 3:

Hey u’olls.. Just a friendly reminder (Hai semua, satu peringatan ringkas). Esok pasti kan dah berkumpul di PPBL sebelum 8.00am. Pastikan dress appropriately, formal or smart casual.

Untuk petikan ini, pos peserta ini menunjukkan proses penukaran kod daripada bahasa Inggeris ke bahasa Melayu. Mesej tersebut mempunyai pembuka ayat dalam bahasa Inggeris tidak formal, di mana ianya bertindak untuk menarik perhatian. Seterusnya peserta membuat pengumuman niat sebenar mesej tersebut – *Just a friendly reminder* (Sekadar peringatan mesra). Kemudian, peserta mencampurkan kod ayat bahasa Melayunya dengan bahasa Inggeris: *dress appropriately, formal or smart casual* (berpakaian sesuai, formal atau kasual kemas). Ciri-ciri linguistik OCL yang lain boleh dilihat dalam pengubahsuaian ejaan perkataan “u’olls” iaitu cara tidak formal mengeja perkataan “anda semua”. Walaupun pos ini tidak mendapat sebarang maklum balas daripada ahli kumpulan yang lain, ia merupakan petunjuk yang jelas tentang peringatan yang dihantar oleh pensyarah untuk disampaikan kepada seluruh kelas di mana tumpuan peringatan adalah berkenaan dengan pakaian yang sesuai, di mana peringatan ini adalah seakan-akan pensyarah sendiri yang mengingatkan pelajar dalam komunikasi bersemuka: “*dress appropriately, formal or smart casual*” (berpakaian sesuai, formal atau kasual). Ucapan pensyarah dilaporkan dalam bahasa Inggeris untuk menunjukkan formaliti dan pertukaran penyampai mesej berlaku di sini.

Contoh 4:

Konichiwa~ below is the new tutorial time and tempat for Friday (Discourse and Pragmatics). NEW: BS13 Wednesday 12-2pm but will finish around 1.30pm cuz Dr KM ada meeting.

Dalam Contoh 4, dapat dilihat bahawa peserta mencampurkan kod dalam bahasa Jepun pada pembukaan mesej, daripada penggunaan sapaan “konichiwa” atau “*Good Day*” dalam bahasa Inggeris. Percampuran kod pada pembukaan ayat adalah langkah untuk menunjukkan sesuatu yang berbeza dan menarik perhatian (Bahiyah & Kesumawati, 2012). Item campuran kod yang lain ialah perkataan Melayu iaitu “tempat”. Perkataan ini telah bercampur kod kerana peserta mungkin menghadapi masalah untuk secara spontan menghasilkan item leksikal yang setara – *place* atau *venue* (tempat) dalam bahasa Inggeris pada masa mengespos mesej. Pos ini mendapat beberapa maklum balas daripada yang lain. Tiga maklum balas dibincangkan di sini:

Maklum balas 1

Ini memang permanent kan? From this week on, tuto is Wednesday, right? (This is permanent right? From this week onwards our tutorial is on Wednesday, right?)

Respon di atas adalah daripada seorang peserta yang mempamerkan proses percampuran kod dalam pembukaan ayat. Beliau mencampurkan bahasa Inggeris dan bahasa Melayu dengan sisipan perkataan “*permanent*” (kekal); perkataan Inggeris dalam ayat bahasa Melayu, khususnya soalan yang menunjukkan ketidakpastian. Perkataan ini digunakan mungkin disebabkan beliau tidak berjaya mendapatkan perkataan setara dalam bahasa Melayu untuk “*permanent*” dan oleh itu adalah lebih mudah untuk memasukkan sahaja perkataan bahasa Inggeris untuk menyampaikan maksudnya. Beliau kemudian menukar kod untuk menunjukkan ketidakpastian dalam bahasa Inggeris dan struktur ayat yang digunakan. Ini adalah merupakan isyarat untuk mendapatkan jawapan bagi membuktikan pemahamannya tentang sesuatu perkara.

Maklum balas 2

I rasa permanent la~ tapinanti masa lecture boleh confirm lagi muackmuack.

Respon di atas bermula dengan percampuran kod di mana perkataan bahasa Inggeris “*permanent*” disisipkan dalam ayat bahasa Melayu. Walaupun respon ini kelihatan seperti memberi jawapan kepada mesej sebelumnya, ia dilakukan dalam keadaan ragu-ragu melalui penggunaan item leksikal bahasa Melayu “*rasa*” dan pengisi “*la*” untuk menunjukkan ketidakpastian. Klausa seterusnya adalah dalam klausa “*tetapi*” dalam bahasa Melayu, namun “*tapi*” yang digunakan di sini. Peserta secara langsung menyatakan bahawa maklumat yang diberikan sebelum ini tentang jadual mesyuarat kelas mesti disahkan lagi - ditunjukkan dengan penggunaan sisipan “*confirm*” (mengesahkan) dalam bahasa Inggeris. Istilah “*muackmuack*” juga digunakan sebagai penutup. Penggunaannya adalah seperti “*hugs and kisses*” (pelukan dan ciuman) atau ‘*muah*’ untuk menunjukkan kemesraan.

Maklum balas 3

“Nais job gais”

Respon terakhir yang diambil adalah di mana pengubahsuaian ejaan jelas kerana “*nice*” dieja sebagai “*nais*” dan “*guys*” sebagai ‘*gais*’. Ini adalah ungkapan pujian yang diberikan oleh peserta kepada peserta yang telah menghantar mesej dan kepada mereka yang telah membalas. Ini mungkin menunjukkan persetujuan dengan cadangan bahawa maklumat tentang perubahan masa mesyuarat kelas mesti disahkan semasa kuliah berikutnya.

Contoh 5:

Message from Dr. S.:

Our thesis presentation will be held on December 12. Place and time will be announced later. BE PREPARED. Jumpa supervisor korang cepat kepada orang-orang yang belum jumpa lagi.p/s:muah ciked

Pos peserta ini berfungsi sebagai mesej yang dihantar sebagai nota kepada seluruh ahli kumpulan. Secara khusus, peserta ini memberi isyarat kepada yang lain mengenai maksud mesej dan menunjukkan bahawa mesej itu adalah daripada pensyarah sendiri, Dr. S – *Message from Dr.*

S (Mesej daripada Dr. S). Ini membuktikan bahawa kandungan mesej itu bersifat akademik, berkaitan secara khusus kepada kursus yang diajar oleh Dr. S. Bahasa yang digunakan adalah sepenuhnya dalam bahasa Inggeris, dan ini menandakan bahawa ianya adalah bersifat formal. Klausa dalam huruf besar bertindak sebagai amaran atau peringatan keras - sama seperti guru yang memberi amaran kepada pelajarinya jika dia bersemuka dengan mereka. Di sini, motifnya adalah untuk menonjolkan mesej.

Setelah menggunakan tulisan huruf besar yang dianggap sebagai peringatan atau amaran keras, peserta ini kemudiannya menukar kod ke bahasa Melayu. Kontras bahasa adalah jelas kerana ia menandakan perubahan bukan sahaja pada penutur tetapi ia juga mengurangkan “bunyi” peringatan keras yang datang sebelum ini dalam bahasa Inggeris. Di sini dapat dilihat item leksikal campuran kod, *supervisor* (“penyelia” dalam bahasa Melayu). Sisipan "*supervisor*" ini adalah perkataan pinjaman kerana fokus mesej ini adalah kepada pembentangan tesis. Di dalam program ELS, perkataan bahasa Inggeris "*supervisor*" dan "*thesis*" digunakan seiring dan perkataan-perkataan ini menjadi pilihan kerana mereka berkaitan dengan istilah latihan ilmiah. Mesej diakhiri dengan "Muah ciked", istilah yang digunakan dalam kalangan belia Malaysia untuk menunjukkan penghargaan dan digunakan sama seperti frasa "*hugs and kisses*" yang boleh dilihat dalam konteks di Barat. Beberapa maklumbalas telah dikenal pasti dari pos tersebut:

Maklumbalas 1

nate Khalil bakpo mung delete komeng mung nyo??

Maklumbalas 2

*"I am proud of you...sek kitoww*name of poster"*

Respon pertama dan kedua di atas adalah balasan kepada respon oleh Khalil. Pada respon pertama, peserta ini mendapati komen Khalil telah dipadamkan. Respon di atas adalah dalam bahasa Melayu sepenuhnya, gabungan dialek Kelantan dan Trengganu (iaitu "komeng" - dieja seperti yang disebut oleh penutur tipikal dari Trengganu, yang bermaksud komen) dalam bentuk soalan yang menegur Khalil yang telah memadam komennya. "Nate" seperti yang digunakan di sini ialah kata makian yang biasa digunakan di antara remaja lelaki yang berkawan rapat. Perkataan Melayu "nate" dalam bahasa Kelantan atau dialek Terengganu ialah bentuk singkatan daripada perkataan Melayu "binatang" yang bermaksud *animal* (haiwan) dalam bahasa Inggeris. "Bakpo", "mung" dan juga "nyo" juga merupakan perkataan-perkataan dialek Kelantan dan Trengganu yang merujuk kepada perkataan bahasa Melayu standard iaitu "buat apa", "kamu" dan juga "nya". Penggunaan kata makian dalam pembukaan perbualan ini memberi isyarat gurauan ringan, yang kerap berlaku terutamanya antara peserta lelaki dalam kumpulan, yang agak rapat antara satu sama lain.

Respon kedua dimulai dengan pernyataan pujian sepenuhnya dalam bahasa Inggeris diikuti dengan perubahan dalam bahasa iaitu "sek kito" yang dilihat di sini sebagai "sek kitoww" dengan pemanjangan bunyi "ww" sebagai penekanan. "Sek" dalam dialek Kelantan atau Trengganu bermaksud "geng" dalam bahasa Melayu atau "gang" dalam bahasa Inggeris. "kito" pula adalah bersamaan dengan "kita" iaitu bahasa Melayu standard yang merupakan kata gantinama majmuk inklusif geng Kelantan atau Trengganu. Kedua-dua respon ini menunjukkan kemesraan antara rakan-rakan, khususnya di antara rakan lelaki dari negeri yang sama. Ini menunjukkan pertalian persahabatan dalam kumpulan dan penanda identiti.

Contoh 6:

“Dr K is asking everyone who still haven’t made the RM50 payment for the camp to do so by TOMORROW. According to her, only 10 students so far paid and Dr. T is insisting students to pay ASAP. Thanks – Dr. K.”

Dalam contoh di atas, mesej disampaikan sepenuhnya dalam bahasa Inggeris tanpa sebarang penukaran kod atau percampuran kod kerana ia adalah arahan secara langsung daripada pensyarah, Dr. K (nama diulang dua kali, pertamanya pada bahagian awal mesej dan kemudian pada bahagian akhir mesej ditambah dengan *tag* yang sopan - Terima kasih – Dr. K). Mesej ini disampaikan kepada pelajar untuk diedarkan kepada pelajar lain dalam kumpulan. Dalam sampel ini, penyampai mesej menggunakan bentuk linguistik ucapan laporan (reported speech) seperti "Dr. K is asking (bertanya)..." dan *According to her* (Menurut beliau...). Penggunaan *present continuous tense* (*asking* dan *insisting*) dalam ucapan laporan adalah sesuatu yang baharu dan boleh dianggap sebagai kesalahan tatabahasa. Namun begitu, dalam konteks ini, ianya membawa maksud sebenar penggunaan *present continuous tense*, iaitu, untuk bercakap tentang tindakan yang berlaku "sekarang" atau "pada masa ini". Di sini, peserta menyampaikan mesej kepada rakan-rakan yang lain seolah-olah Dr K pada ketika itu sedang bersemuka dengan kumpulan pelajar tersebut. Perhatikan bahawa nada mesej adalah agak tegas. Penambahan nama pensyarah sebanyak dua kali menunjukkan autoriti. Penggunaan huruf besar bagi item leksikal – *TOMORROW* (ESOK) dan *ASAP* menunjukkan bahawa mesej perlu diambil serius dan pelajar mesti bertindak mengikut apa yang diarahkan dengan segera.

Contoh 7:

Good luck for our presentations, you guys. Insyallah, we’ll make it through... May the odds be ever in our favour, let’s pray that all is well tomorrow *smiley face emoticon

Dalam sampel ini, mesej peserta yang mengucapkan selamat maju jaya adalah serupa dengan yang digunakan secara lisan contohnya penggunaan *elipsis* menjadikan ayatnya kelihatan berombak. Percampuran kod bahasa Arab, pada bahagian awal ayat kedua "*Insyallah*" atau "*God Willing*" (jika Tuhan menghendaki) dalam bahasa Inggeris menunjukkan pemahaman peserta terhadap pentingnya restu dari Tuhan dalam semua perkara yang ingin dilakukan dan juga hubungannya dengan agama Islam. Mesej ini telah mendapat beberapa maklumbalas daripada pelajar yang lain. Responnya adalah seperti berikut:

Maklumbalas 1

Ganbatte! *emotikon muka senyuman

Ini adalah maklum balas daripada ahli kumpulan yang memberi respon dalam bahasa asing, iaitu bahasa Jepun yang digunakan untuk menunjukkan sokongan kepada pos sebelum ini. *Ganbatte* seperti yang digunakan di sini ialah versi kasual yang sopan yang tidak bermaksud secara literal "Semoga berjaya" tetapi "Lakukan yang terbaik". Ini membawa maksud penekanan budaya Jepun pada usaha sendiri dan bukannya hanya bergantung pada nasib.

Maklumbalas 2

*Gudluck semua**emotikon muka senyuman

Respon seterusnya mempunyai pengubahsuaian ejaan dalam perkataan “*gudluck*” di mana ia sepatutnya dieja sebagai “*goodluck*” ;yang menjadi sedikit berbeza daripada biasa.

Walaupun emotikon yang digunakan di sini adalah emotikon imej yang menandakan mood atau emosi peserta (Zaemah, Marlyna & Bahiyah, 2012), penggunaan emotikon wajah *Smiley* yang lebih ketara dalam respon ini menunjukkan bahawa bahasa tertentu sahaja, samada bahasa Arab, Melayu, Inggeris atau Jepun terbukti tidak mencukupi untuk memenuhi keperluan komunikasi dalam talian abad ke-21 (Grathwohl, 2015, dipetik dalam Coccozza 2015).

Contoh 8:

Nais job gais. Give a clap to yourself

Dalam pos ini oleh peserta lain, ayat ditulis sepenuhnya dalam bahasa Inggeris tetapi bahagian pertamanya mempunyai dua perkataan yang mempunyai pengubahsuaian ejaan, “nais” digunakan untuk *nice* (bagus) dan “gais” digunakan untuk *guys* (anda semua) yang sengaja disalah eja.

PERBINCANGAN DAPATAN KAJIAN

Seperti yang dapat dilihat daripada contoh yang diberikan dalam bahagian sebelum ini, OCL yang juga diiktiraf sebagai bahasa digital, atau “*Netspeak*” menunjukkan ciri-ciri penggunaan bahasa “*informalization*”, satu konsep yang diperkenalkan oleh Fairclough (1995). Fairclough menjelaskan konsep “*informalization*” sebagai penggunaan corak bahasa tidak formal dalam kedua-dua situasi formal dan tidak formal yang mempunyai pelbagai tujuan dan fungsi. Secara amnya dalam contoh-contoh yang diberikan, bahasa yang digunakan oleh peserta menunjukkan penggunaan bahasa tidak formal yang disulami dengan bahasa formal melalui penggunaan ciri linguistik yang berbeza iaitu pertukaran kod, percampuran kod dan peminjaman. Menurut Auer (1998) dan Bahiyah (2003), pertukaran kod, percampuran kod dan peminjaman adalah penting kerana ia menjalankan pelbagai fungsi di mana yang paling kerap adalah sebagai isyarat kepada pemingkalian (*framing*) , peralihan orientasi penutur dan mod penyertaan dan atas sebab pragmatik. Ini dapat dilihat daripada dapatan kajian di mana penggunaan ayat bahasa Inggeris sepenuhnya berfungsi formal untuk menjelaskan beberapa tindakan dan tugas yang akan dijalankan oleh pelajar. Penggunaan ayat bahasa Melayu sepenuhnya pula biasanya bukan sahaja memenuhi pragmatik dan fungsi sosial yang menggalakkan perpaduan dan pemahaman etnik yang berbeza tetapi juga memainkan peranan sebagai fungsi tatabahasa yang penting , khususnya untuk membentuk struktur dasar ayat. Bahasa yang digunakan dalam contoh-contoh yang diberikan mempunyai tujuan yang berbeza seperti mengingatkan, mengumumkan dan menyampaikan mesej daripada pensyarah kepada pelajar, di mana peserta yang menyiarkan pos ini bertindak sebagai perantara antara pensyarah dan pelajar. Selain dari itu, tujuan lain adalah untuk meminta bantuan (dalam melakukan tugas – lihat Contoh 2), memberi salam dan ucapan selamat (lihat Contoh 7) dan pujian (lihat Contoh 5 dan 8) yang datang daripada ahli-ahli kumpulan *Facebook* itu sendiri. Satu lagi ciri yang tersendiri yang terdapat dalam pos dan ulasan *Facebook* yang bercampur kod ialah *Ganbatte* dalam bahasa Jepun dan *Insya Allah* dalam bahasa Arab. Ini

merupakan kod campuran sebagai pembukaan ayat dan menunjukkan bukan sahaja kematangan linguistik peserta (khususnya contoh Jepun di atas) tetapi juga “secara tidak langsung menandakan sikap berketrampilan terhadap mereka yang berlainan etnik” (Bahiyah & Kesumawati, 2012, hlm. 70). Mengenai kod campuran Arab, ini juga menunjukkan pemahaman yang mendalam tentang penggunaan bahasa untuk menunjukkan pegangan agama.

Ciri OCL seterusnya ialah penggunaan emotikon yang mewakili emosi dalam bentuk teks. Ross (2006) percaya mereka ini mempunyai kecerdasan yang tinggi kerana boleh memahami apa-apa bahasa pun. Dua contoh pos yang mempamerkan penggunaan emotikon adalah untuk memberi penekanan kepada emosi dan mempengaruhi *mood* yang datang bersama dengan respon yang diberikan. Seperti yang disokong oleh Derks, Bos dan von Grumbkow (2008), dapatan juga menunjukkan bagaimana emotikon membantu pengguna untuk mengawal nada mesej yang ingin disampaikan. Dalam artikel ini, perhatian diambil dari Grathwohl (dalam Coccozza, 2015) yang menekankan bahawa bahasa bertulis tidak boleh berdiri dengan sendiri dan bahasa yang digunakan secara tersendiri terbukti tidak mencukupi untuk memenuhi keperluan komunikasi atas talian di abad ke-21 sebagaimana penggunaan emotikon telah menunjukkan. Istilah yang menghiburkan (*playful jargons*) juga merupakan satu lagi ciri unik OCL yang ditemui oleh Baron (2008), sebagai contoh daripada peserta yang menggunakan “muackmuack” untuk menandakan hubungan yang rapat antara peserta perbualan dalam talian. Walaupun penggunaan istilah ini adalah jarang sekali, satu lagi istilah yang dikenal pasti ialah yang digunakan dalam bentuk tidak formal untuk “anda semua” iaitu “uolls”. Terdapat juga “cemana” digunakan untuk meminta jawapan kepada masalah yang dipersoalkan (iaitu, “bagaimana”) yang berasal daripada perkataan Melayu “macam mana”. Istilah-istilah ini biasanya datang daripada komunikasi pertuturan harian pelajar dan didapati digunakan lebih kerap dalam komunikasi bertulis dalam suasana bukan akademik yang kurang formal. Penggunaan pengisi yang menjadi kebiasaan dalam bahasa Inggeris kolokial Malaysia juga ditemui dalam kajian ini. Pengisi juga menentukan identiti unik Bahasa Inggeris Malaysia (Lowenberg, 1992; David, 2000). Pengisi boleh ditakrifkan sebagai bunyi atau perkataan yang dituturkan dalam perbualan oleh seorang peserta untuk memberi isyarat kepada yang lain bahawa dia telah berhenti sejenak untuk berfikir tetapi masih belum habis bercakap (Juan 2006). Pengisi yang terdapat dalam sampel ini adalah bersifat seperti pertuturan iaitu “uuuuuuuu” dan “blablaba”; yang pertama merujuk kepada perasaan sukar untuk bertindak balas dan yang kedua digunakan untuk menggantikan keseluruhan ayat yang dipetik oleh peserta. Penggunaan pengisi dalam kajian ini adalah sangat berbeza dari pendapat dan pemahaman Juan. Penemuan lain daripada sampel yang diambil juga telah menunjukkan pemendekan perkataan tertentu seperti “tidak” yang ditulis sebagai “x” dan “u” untuk “anda”. Selain dari itu, terdapat juga pengubahsuaian ejaan yang telah dikenal pasti. Untuk perkataan *because* (kerana) seorang peserta menulis “cuz”, “nais” untuk *nice* (bagus), “gais” untuk *guys* (kalian) dan “gudluck” untuk *goodluck* (selamat maju jaya). Contoh daripada analisis data juga menunjukkan pelbagai jenis pemendekan perkataan, antaranya (kehilangan huruf akhir) seperti “tuto” untuk *tutorial* dan “X” sebagai “tidak” sekali gus membuktikan bahawa OCL menekankan maklum balas yang cepat dan tangkas kerana ruang terhad yang disediakan untuk setiap satu mesej dalam talian. Dengan ruang yang terhad dan desakan untuk maklum balas spontan (Norizah & Azirah, 2009) ramai pengguna dalam talian mempraktikkan penulisan begini, yang tidak memenuhi keperluan penulisan standard dalam bentuk dan struktur.

KESIMPULAN

Artikel ini yang berdasarkan kajian yang dijalankan di UKM, telah meneroka dan mendokumentasikan ciri linguistik OCL yang digunakan oleh sekumpulan pelajar tahun tiga program ELS di *Facebook*. Kajian mendapati bahasa yang digunakan oleh peserta di *Facebook* terdiri daripada campuran penukaran kod, percampuran kod, pengisi, emotikon, pengubahsuaian ejaan, perkataan bahasa asing dan bahasa Inggeris Malaysia kolokial. Artikel ini juga mengambil perhatian tentang dua bahasa utama yang sentiasa digunakan bersama dan saling melengkapi iaitu bahasa Melayu, bahasa kebangsaan Malaysia dan bahasa Inggeris, bahasa kedua tidak rasmi negara. Pilihan bentuk bahasa Melayu kolokial diselang-seli dengan kepelbagaian bahasa Inggeris Malaysia telah membawa kepada variasi yang unik di *Facebook*. Penukaran kod yang digunakan dalam konteks ini tidak dianggap sebagai kekurangan dalam pembelajaran sesuatu bahasa, tetapi dianggap sebagai strategi yang bermanfaat dalam interaksi bilik darjah jika tujuannya adalah untuk menjelaskan makna dan menyalurkan pengetahuan kepada kumpulan tersebut secara efektif. Tambahan pula, ia digunakan untuk mengatasi ketidakupayaan dalam memberi ekspresi, berfungsi sebagai kesinambungan pertuturan dan bukannya menimbulkan rintangan pada pembelajaran bahasa. Penukaran kod berposisi sebagai elemen sokongan dalam komunikasi maklumat dan dalam interaksi sosial; oleh itu ianya memanfaatkan tujuan komunikatif di mana ia digunakan sebagai alat untuk pemindahan makna (Sert, 2005). Dapatan kajian juga telah menunjukkan yang corak bahasa yang digunakan adalah berkesan dalam menyampaikan maklumat yang diperlukan.

Pelajar ELS UKM dalam kajian ini menunjukkan bahawa mereka adalah komunikator aktif dalam talian dan khususnya, mereka tidak takut untuk menjadi penghubung, pencipta dan rakan usahasama dalam talian. Ini dapat dilihat dari jumlah maklumbalas yang diterima hampir dari semua pos yang dipaparkan dalam kumpulan mereka. Ini membuktikan bahawa mereka memahami yang mereka tidak lagi boleh kekal bersendirian tetapi perlu hidup secara kolaboratif dan saling berhubung. Golongan pelajar UKM ini bukan sekadar pengguna maklumat yang pasif tetapi sebaliknya amat kreatif dan mementingkan budaya peserta dalam kumpulan mereka. Contoh-contoh pos dan komen dalam *Facebook* menunjukkan bahawa mereka arif dalam kemahiran sosial dan kecekapan budaya. Pelajar-pelajar universiti ini menunjukkan bahawa mereka cenderung untuk mengambil bahagian bukan hanya dalam penciptaan kandungan media tetapi juga mengedar kandungan media dalam rangkaian sosial. Rangkaian ini bukan sahaja meliputi persekitaran terdekat, rakan-rakan lingkaran mereka sahaja tetapi merangkumi komuniti yang lebih besar di luar lingkungan universiti. Para pelajar ini telah mendedahkan bahawa penukaran kod dan percampuran kod boleh digunakan untuk membina perhubungan yang rapat di kalangan ahli-ahli komuniti dwibahasa. Oleh itu, ianya boleh dianggap sebagai alat untuk mewujudkan perpaduan linguistik (Sert, 2005) bukan sahaja antara individu yang berkongsi identiti etno-budaya yang sama tetapi juga di dalam komuniti mereka. Kajian ini diharapkan dapat menarik minat pendidik untuk mengiktiraf amalan sosial autentik yang disertai oleh belia, kematangan dan ketrampilan linguistik mereka. Kesemua ini amat dihargai di dalam dunia sosial mereka yang sering tidak disedari dan tidak dihargai dalam sistem pendidikan.

RUJUKAN

- Adendorff, R. (1996). The Functions of Codeswitching among High School Teachers and Students in KwaZulu and Implications to Teacher Education. In *Voices from the language classroom: Qualitative Research in Second Language Education*, edited by K. Biley and D. Ninan, 388-406. Cambridge: Cambridge University Press.
- Auer, P. (ed). (1998). *Code-switching in Conversation: Language, Interaction and Identity*. London: Routledge.
- Azhar M. Simin & Bahiyah Abdul Hamid. 1994. *English in Malaysia: The Case of Two Myths*. Proceedings of the International English Language Education Conference. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Azianura Hani Shaari. (2020). *Accentuating Illocutionary Forces: Emoticons as Speech Act Realization Strategies in a Multicultural Online Communication Environment*. 3L: *The Southeast Asian Journal of English Language Studies*, 26(1), 135-155. http://doi.org/10.17576/3L-2020-2601-10_135
- Bahiyah Abdul Hamid & Azhar M. Simin. (1995). English and Speed in Interactive Decisionmaking: Wholly or unWholly Alliance? A Malaysian Experience. Dlm P. Brauthiax, T. Boswood & D.B. Du Babcock (Pnyt.), *Explorations in English for Professional Communication* (hlm. 175-185). Hong Kong: City University of Hong Kong.
- Bahiyah Abdul Hamid. (2003). *English-Bahasa Melayu Code Alternation, Code Choice and Gender in Decision-making in Committee Meetings at an Institution of Higher Learning*. Unpublished PhD. Thesis. School of Language Studies and Linguistics. Faculty of Social Sciences and Humanities. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Bahiyah Abdul Hamid & Kesumawati Abu Bakar. (2012). Malaysian Youth Identities and Literacy Practices in Personal Advertisements: Implications to Education. Dlm Koo Yew Li & Hazita Azman (Pnyt.) *Language and Literacy in Multilingual Contexts*, (hlm. 51-78) Chapter 3. Bangi, Selangor: Universiti Kebangsaan Malaysia Press.
- Baron, N. S. (1998). Letters by Phone or Speech by Other Means: The Linguistics of Email. *Language and Communication*, 18, 133-170.
- Baron, N. S. (2008). *Always on: Language in an Online and Mobile World*. New York: Oxford University Press.
- Claros, M. S. C., & Isharyanti, N. (2009). Code-Switching and Code-Mixing in Internet Chatting: Between “Yes”, “Ya”, and “Si”—A Case Study. *The JALT CALL Journal*, 5, 67-78. <https://doi.org/10.29140/jaltcall.v5n3.87>
- Cocoza, P. (2015). Crying with Laughter: How we Learned how to Speak Emoji. *The Guardian*. Diakses pada 28 Mei 2026 <https://www.theguardian.com/technology/2015/nov/17/crying-with-laughter-how-we-learned-how-to-speak-emoji/>
- Crystal, D. (2001). *Language and the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- David, M. K. (2000). Creativity in the Language of Malaysian Youth-An Exploratory Study. Dlm. Halimah Mohd Said & Ng Keat Sie (pynt.), *English is an Asian Language: The Malaysian Context* (hlm. 64-72). Melbourne: Persatuan Bahasa Moden Malaysia Lib. Pty Ltd.
- Debbita Tan Ai Lin, Lee Bee Choo, Shaidatul Akma Adi Kasuma & Malini Ganapathy. 2018. Like That Lah: Malaysian Undergraduates’ Attitudes Towards Localised English. *GEMA Online® Journal of Language Studies*, 18(2), 80-92. <http://doi.org/10.17576/gema-2018-1802-06>

- Derks, D., E.R. Bos, A., & Von Grumbkow, J. (2008). Emoticons in Computer-Mediated Communication: Social Motives and Social Context. *Cyber Psychology and Behavior*, 11(1), 99-101.
- Facebook Users in Malaysia. Diakses pada 1 Februari 2022. <https://napoleoncat.com/stats/facebook-users-in-malaysia/2021/03/>
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis*. London: Longman.
- Fairclough, N. (2003). *Analyzing discourse. textual analysis for social research*. Routledge. London & New York.
- Ferrara, K., Brunner, H., & Whitmore, G. (1991). Interactive Written Discourse as an Emergent Register. *Written Communication*, 8(1), 8-34.
- Ferreira Da Cruz, M.R.D. 2008. Intercultural Cybercommunication: Negotiation of Representations of Languages and Cultures in Multilingual Chatrooms. *Journal of Multicultural Discourses*, 3, 98-113.
- Fung, L. & Carter, R. (2007). Discourse Markers and Spoken English: Native and Learner Use in Pedagogic Settings. *Applied Linguistics*, 28(3), 410-439.
- Juan, S. (2006). "Why do we Say 'um', 'er', or 'ah' when we Hesitate in Speaking?". Diakses pada 29 Mei 2015. http://www.theregister.co.uk/2006/05/06/the_odd_body_language_fillers
- Kirkpatrick, A. (2007). *World Englishes: Implications for International Communication and English Language Teaching*. Cambridge University Press.
- Koziol, J.M. (2000). *Code-switching between English and Spanish and English in Contemporary American Society*. Unpublished Master Thesis. St. Mary's College of Maryland, USA.
- Kozinets, R.V. (2006). Netnography. Dlm V. Jupp (pnyt.) *The Sage Directory of Social Science Research Methods*, (hlm. 193-195). London: Sage Publications.
- Lowenberg, P.H. (1992). Language Transfer and Levels of Meaning Potential in Malaysian English. *Georgetown University Round Table on Languages and Linguistics*. San Jose, U.S.: Georgetown University.
- Maynor, N. (1994). 'The Language of Electronic Mail: Written Speech?' Dlm G. D. Little & M. Montgomery (pnyt.), *Centennial Usage Studies* (hlm. 48-54). Tuscaloosa: Alabama UP.
- Mujahid Shah, Stefanie Pillai & Malarvizhi Sinayah. (2020). Identity Construction through Code-Switching Practices at a University in Pakistan. *GEMA Online® Journal of Language Studies*, 20(4), 1-17.
- Norizah Hassan & Azirah Hashim. (2009). Electronic English in Malaysia: Features and Language in Use. *English Today*, 25(4), 39-46.
- Nur Nasliza Arina Mohamad Nasir & Jamilah Ahmad. (2015). Facebook and Mass Media: The Effective Delivery of Environmental Messages to Society. *Akademika*, 85(1), 33-46.
- Ross, N. (2006). Writing in the Information Age. *English Today*, 22(3), 87-115.
- Sa'adiah Ma'alip. (2015). Pemilihan Bahasa dalam Komunikasi di Laman Sosial. *Jurnal Komunikasi*, 31(2), 231-246
- Sarah Nur Najwa Mohd Nasir & Maslida Yusof. (2022). Sorotan Literatur Bersistematik Kajian Bahasa Komunikasi di Internet dari Sudut Pragmatik. *GEMA Online® Journal of Language Studies*, 22(2), 185-204.
- Sert, O. (2005). The Functions of Code-Switching in ELT Classrooms. *The Internet TESL Journal*, XI(8). <http://iteslj.org/Articles/Sert-CodeSwitching>

- Siti Hamin Stapa & Azianura Hani Shaari. (2013). Language Transformation and Innovation in Online Malaysian English. *Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities*, 21, 131-144.
- Stephanie Pillay & Lok Tik Ong. (2018). English(es) in Malaysia, *Asian Englishes*, 20(2), 147-157. DOI:10.1080/13488678.2018.1459073
- Su-Hie Ting & Dean Kai-Liang. (2019). Code-switching Functions in Facebook Wallposts. *Human Behavior, Development and Society*, 20(3), 7-18
- Tan, K. E. & Richardson, P. W. 2006. Writing Short Messages in English: Out of School Practices of Malaysian High School Students. *Journal of Educational Research*, 45, 325-340.
- Werry, C. C. (1996). Linguistic and Interactional Features of Internet Relay Chat. Dlm Herring, S. C. (pnyt.), *Computer- Mediated Communication: Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives* (hlm. 47-63). Amsterdam: Benjamins.
- Wong, I. F. H. (1983). Simplification Features in the Structure of Colloquial Malaysian English. Dlm Noss, R. B. (pnyt.), *Varieties of English in Southeast Asia* (hlm. 125-149). Singapore: SEAMEO Regional English Language Centre.
- Zuckerberg, M. (2012). Mark Zuckerberg's IPO Letter Describing Facebook's Purpose, Values & Social Mission. Diakses pada 1 Januari 2022, <http://prosperosworld.com/mark-zuckerbergs-ipo-letter-describing-facebooks-purpose-values-social-mission/2012>.
- Zaemah Abdul Kadir, Marlyna Maros & Bahiyah Abdul Hamid. (2012). Linguistic Features in the Online Discussion Forums. *International Journal of Social Sciences and Humanities*, 2(3), 276- 281.

PENULIS

Fuzirah Hashim adalah seorang Pensyarah Kanan di Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia. Mempunyai lebih dari 30 tahun pengalaman dalam bidang ELT (*English Language Teaching*), bidang pengkhususan beliau adalah *English for Specific Purposes*. Penyelidikan dan penerbitan beliau kebelakangan ini berkisar kepada Kajian Komunikasi dan Kajian Sikap dan Motivasi.

Ahmad Aminuddin Soopar kini berkhidmat sebagai seorang Pensyarah Muda di Akademi Pengajian Bahasa dan menjadi pensyarah khidmat kepada beberapa fakulti di Universiti Teknologi MARA, Shah Alam, Berminat dalam bidang English for Academic Purposes serta baharu berjinak dengan penerbitan bidang Linguistik Gunaan dan Komunikasi Profesional Bahasa Inggeris.